LAHDEN MUSEOT
Lahti City Museums

Alueellinen vastuumuseo
Fellmaninkatu 3 15110 Lahti Finland
etunimi.sukunimi@lahti.fi
lahdenmuseot.fi

Lausunto
D/255/10.02.01.00/2024
23.11.2026

Lahden kaupunki/Kaupunkisuunnittelu

Viite: Lausuntopyyntö 22.10.2026

Asia: Kisapuiston asemakaavan (A-2926) ehdotusvaihe, Lahti

Lahdessa on käynnistynyt kaupungin aloitteesta asemakaavanmuutoshanke, joka koskee Kisapuiston urheilualuetta. Suunnittelualue sijoittuu Kartanon kaupunginosaan Kartanonkadun, Kariniemenkadun ja Tarinakadun rajaamalle alueelle. Suunnittelualue sijaitsee n. 500 m etäisyydellä Lahden kauppatorilta luoteeseen. Ehdotusvaiheeseen on otettu piirteitä luonnosvaiheen vaihtoehdoista 2 ja 3. Keskeisimmät esitettävät muutokset kaava-alueella ovat jalkapallostadionin kääntäminen 90 astetta, ja sen osoittaminen omalle YU-1 -tontille sekä Kariniemenkadun katkaisu ja sen osoittaminen puistoksi. Kispi-areenalle esitetään pientä, kaksikerroksista laajennusta Tarinakadun varteen. Muita kaavassa määrättyjä rakennuspaikkoja ovat Kartanonkadun puolella pesäpallokentän päässä oleva kaksikerroksinen rakennusala sekä pukusuojalle esitettävä yksikerroksinen laajennusala. Lisäksi oleville rakennuksille pesäpallokentän reunalla on osoitettu rakennusala. Rakentamisen laatua on osoitettu ju-määräyksillä. Osa Kisapuiston VU/s-1 alueesta on määrätty erityisesti ylläpidettäväksi puustoisena (is-1). Kaavassa osoitetaan suojeltavaksi olympiaportti sekä kaksi muuta porttia ja näiden lisäksi osa pukusuojarakennuksesta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää 1.10.2026 päivätystä kaavaehdotusaineistosta pyydettynä lausuntonaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö
Museolla ei ole asiakohdan kaavahankkeesta huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema
Alueen arvot ja historia on esitetty museon lausunnossa kaavan luonnosvaiheesta 19.3.2026, ja museo viittaa niiden osalta aiemman vaiheen lausuntoonsa. Yleisenä huomiona ehdotusvaiheen kaava-aineistosta museo toteaa, että sen luonnosvaiheessa esittämät reunaehdot rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimiseksi alueen kaavoituksessa ja kehittämisessä on pääasiallisesti otettu hyvin huomioon.

Kaavaehdotuksessa suojeltavaksi esitetään pukusuojarakennus siten, että sr-merkinnän rajaukseen kuuluu 1950-luvun alkuperäiset rakennusosat lukuun ottamatta vahtimestarin asunto-osaa. Rakennuksen ympärille on esitetty yksikerroksista laajennusvaraa, jonka rakennusoikeudeksi on asetettu 500 k-m^2. Kaavaselostuksessa suojelumerkinnän rajausta on perusteltu seuraavasti: *Vanhan*

pukusuojarakennuksen vanhin osa suojellaan siten, että uusimmat osat voivat edelleen säilyä paikallaan, mutta niiden suojelua ei edellytetä. Suojelua ei uloteta vanhan vahtimestarin asunnon osalle. Perusteluna esitykselle on suojelumerkinnän kohtuullisuus suhteessa vanhan rakennuksen käyttötarpeeseen sekä toiminnallinen ja liikenteellinen tilantarve toteutuneessa tilanteessa erityisesti vahtimestarin asunnon kohdalla.

Museo esittää pukusuojarakennuksen suojelurajausta muutettavan siten, että siihen otetaan mukaan vuosien 1960 ja 1962 laajennukset. Laajennukset on tehty alkuperäistä arkkitehtuuria mukaillen verrattaen lähellä rakennuksen valmistumisaikaa, ja osin myös rakennuksen arkkitehdin suunnittelemana (1960). Lisäksi nämä laajennukset on toteutettu kivirakenteisina, muiden laajennusten ollessa puurunkoisia. Myös tämä puoltaa niiden sisällyttämistä suojelun piiriin. Erityisesti vuoden 1960 laajennuksen arvo rakennuksen päätyyn sijoittuvana, kävelyväylän varrelle näkyvänä elementtinä on keskeinen. Päädyn sisällyttäminen suojeluun varmistaisi tärkeän näkymän säilymisen, vaikka uusia laajennuksia toteutettaisiinkin. Suojelun laajentamisen lisäksi museo esittää, että rakennuksen laajennuksen rakennusoikeutta pudotetaan 500 k-m^2:stä 300 k-m^2:n. 500 k-m^2 laajennus on suhteellisen pienikokoiseen suojeltuun rakennusosaan nähden suuri, ja asettaa haasteita laajennuksen yhteensovittamiselle suojeltuun rakennukseen. Lisäksi rajattu rakennusala tuo ongelmia suuren neliömäärän sijoittamiseen suhteessa suojeltuun osaan.

Pukusuojarakennuksen lisäksi suojelluiksi on merkitty kaakko-luode jalankulkuväylän molemmissa päissä olevat portit sekä olympiaportti. Kaikki on merkitty samalla sr-määräyksellä: *Suojeltava rakennus tai rakenne*. Museo pitää merkinnän sisältöä riittämättömänä, ja esittää siihen muutoksia.

Koska suojeltavat rakennukset ja rakennelmat ovat keskenään erilaisia, myös suojelun kohdentumisen tarpeet ovat toisistaan poikkeavat. Siksi kaavaan tulee laatia kolme erillistä suojelumerkintää: Pukusuojarakennukselle, olympiaportille sekä kahdelle muulle portille. Tällä tavalla jokaiselle suojelun kohteelle saadaan sen suojelutavoitteita tukevat määräykset, jotka osaltaan auttavat kohteiden käytön ja alueen jatkosuunnittelussa. Museo esittää suojelumääräyksiksi seuraavaa:

- Pukusuojarakennus: Suojeltava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksessa tehtävät korjaus- ja muutostyöt eivät saa vähentää rakennuksen rakennustaiteellista arvoa. Julkisivujen korjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Laajennukset on sovitettava rakennuksen arkkitehtuuriin. Korjaus- ja muutostöistä on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.
- Olympiaportti: Suojeltava porttirakennelma, joka sisältää seuraavat osat: lipunmyyntikojut, katto, betoniset portinpielet, metalliset portit, olympiarenkaat. Rakennelmaa ei saa purkaa, eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka vähentävät sen kulttuurihistoriallista tai kaupunkikuvallista arvoa. Rakennelman korjaustöissä tulee käyttää alkuperäisiä materiaaleja. Olympiarenkaat tulee säilyttää osana rakennelmaa, eikä niiden paikkaa saa muuttaa. Korjaus- ja muutostöistä on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.

- Muut portit: Suojeltava porttirakennelma, joka sisältää seuraavat osat: lipunmyyntikoju, katto, betoniset portinpielet, metalliset portit. Rakennelmaa ei saa purkaa, eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka vähentävät sen kulttuurihistoriallista tai kaupunkikuvallista arvoa. Rakennelman korjaustöissä tulee käyttää alkuperäisiä materiaaleja. Korjaus- ja muutostöistä on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.

Alueen rakentamisen laatua on ohjattu ju-määräyksin. Ju-1 määräys koskee koko kaava-aluetta: *Merkintä osoittaa, että rakennusten julkisivuissa on käytettävä osin puuverhoilua. Rakennusten arkkitehtuurin tulee olla korkealuokkaista ja julkisivujen materiaalivalintojen keskeiseen kaupunkiympäristöön sopivia. Liikuntasuorituspaikkojen suoja-aitojen, mainos- ja tulostaulujen, apurakennusten sekä muiden rakenteiden estetiikan tulee olla korkealuokkaista ja teemoiltaan sopivaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Varastoalueet, jalankulku- ja huoltoreitit, rakentamatta jäävät puistomaisesti toteutettavat alueet sekä aluevalaistus tulee rakentaa korkealuokkaiseksi kaupunkiympäristöksi. Muuntajat ja vastaavat tekniset laitteistot tulee integroida rakennuksiin tai muihin rakenteisiin.* Lisäksi stadionin päätykatsomoita koskee ju-2 määräys: *Merkintä osoittaa, että rakennusosan korkotason +90.0 mpy yläpuolella katsomoiden seinät on tehtävä ilmeeltään kevyiksi ja mahdollisimman läpinäkyviksi*.

Alueen puistoisuutta ja historiallista luonnetta on ohjattu VU/s-1 -käyttötarkoitusmerkinnässä sekä is-1 -määräyksessä. VU/s-1 -merkinnässä on alueen hoitoon liittyvä lause: - - *Alueen suunnittelussa, rakentamisessa ja hoitamisessa tulee varmistaa Kisapuiston historiallisten arvojen ja vihreyden säilyminen.* Is-1 määräys koskee Kisapuiston itäosaa: *Alueen osa, jota tulee kehittää ja hoitaa puustoisena.* Lisäksi Kartanonkadun varteen on määritelty pisterasterilla istutettava alueen osa sekä säilytettävä/istutettava puurivi.

Museo toteaa, että vaikka edellä mainituissa määräyksissä on tunnistettu hyvin alueen ominaispiirteet ja luonne, sekä ohjattu ottamaan nämä rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä huomioon, tulee alueen jatkokehityksessä laatia tarkemmin sen kehitystä ohjaavia asiakirjoja. Museo esittää, että Kisapuistoon laaditaan lähiympäristöohje, jossa voidaan käsitellä esimerkiksi alueelle sopivaa kasvillisuutta, valaistusta, pintamateriaaleja, rakennelmia (kuten penkkejä, roska-astioita ja aitoja), sekä antaa alueen hoitoa koskevia suosituksia.

Museo nosti esille lausunnossaan kaavan luonnosvaiheesta erilaisten näkymien tärkeyden osana Kisapuiston kokonaisuutta. Ehdotusvaiheessa suurin muutos näkymiin erityisesti Kartanon osalta on stadionrakennus ja sen kääntö nykyiseen kenttään nähden 90 astetta. Stadionin kääntämistä on perusteltu näkymien osalta kaavaselostuksessa seuraavasti: *Stadionin kääntäminen myös parantaa Lahden kartanon asemaa maisemassa, kun korkein pääkatsomo-osan ei nouse kartanon maiseman kannalta kriittisimpään kohtaan. Käännettynä pääkatsomo rajautuu lyhyemmältä sivultaan kartanoa vasten. Päätykatsomot voidaan helpommin suunnitella mitoitukseltaan hillitymmiksi tärkeän maisemalinjan kohdalla.* Lisäksi stadionin edusaukiosta ja pääkatsomoista sanotaan: *Stadionin edustalle jätetään tapahtuma-aukio, mikä huomioi myös osaltaan Lahden kartanon aseman*

LAHDEN MUSEOT
Lahti City Museums

Lausunto
D/3333/12.03.02.03/2026
23.11.2026

maisemassa ja kaupunkikuvassa sekä mahdollistaa stadionin monipuolisemman käytön. Stadionin päätykatsomoiden korkeutta ja läpinäkyvyyttä ohjataan maisemallisista syistä ja suhteessa kartanoon.

Kaavaehdotuksessa jokaiselle katsomonosalle on annettu vesikaton suurin sallittu korkeusasema. Päätykatsomoiden osalta se on +97.0 mpy, joka on Kartanon toisen kerroksen lattiataso. Pääkatsomon osalta korkeus on +103.0 mpy ja toisen pitkän sivun korkeus +100.0 mpy. Kartanon harjakorkeus on korossa +107 (pyöristetty). Stadionin rakennusalaa on pääkatsomon osalta viistetty molemmista päistä. Pääkatsomosta on varattu yl-määräyksellä paikka ylikulkusillalle Kartanonkadun ylitse.

Katsomoiden korkoja on määritelty suhteessa Kartanon asemaan maisemassa sekä sen korkeusasemiin. Stadionin sijoittelulla sekä rakennusalan viistoilla on pyritty säilyttämään mahdollisimman paljon näkymiä Kartanolta ja Kartanolle. Päätykatsomoiden ju-2 määräys edesauttaa näkymien säilymistä. Mikäli stadion rakennettaisiin nykyisen kentän kanssa samaan suuntaan, peittäisi pääkatsomo väistämättä näkymiä Kartanon suuntaan erityisesti Vesijärveltä päin. Myös nyt esitetyssä ratkaisussa osa näkymälinjoista peittyy, mutta näkymiä stadionrakennuksen yli sekä Kartanonkadulle on pyritty säilyttämään ja vaalimaan. Museo pitää esitettyä ratkaisua maisemallisista syistä perusteltuna. Sen sijaan ylikulkusillan rakentamista Kartanonkadun ylitse museo vastustaa. Pitkä ylikulkusilta vaatii väistämättä raskaita rakenteita, ja kokonaisuudesta olisi todennäköisesti maisemallista ja kaupunkikuvallista haittaa. Varausta ylikulkusillalle ei tule jättää kaavaan.

Museolla ei ole muuta huomautettavaa kaavaehdotukseen.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
arkeologi	Esko Tikkala
rakennustutkija	Roosa Norrlin

Tiedoksi: Museovirasto, Lupa- ja valvontavirasto